

Sinner, journalist bij het Algemeen Dagblad, heeft meer dan twee jaar het stervensproces van Leendert Vriel beschreven. In het artikel 'Vriel is gestorven', tegenover vakgenoten en krantelzers wil Sinner verantwoording afleggen van wat hij twee jaar geleden heeft...

door Emmy v. Overeem

Dit is het verhaal van een journalist die een jaar lang de activiteiten van een stervensproces heeft gevolgd. Het verhaal is niet alleen een beschrijving van de gebeurtenissen, maar ook een analyse van de maatschappelijke achtergrond. De schrijver, Louis Sinner, heeft zijn verhaal op een manier verteld die zowel informatief als emotioneel is. Hij heeft de lezer meegenomen in de wereld van de stervende en zijn familie, en heeft de maatschappelijke context van het proces duidelijk gemaakt.

EEN STERVENSPROCES VOOR DE KRANT BESCHREVEN

...de stervensproces beschreven... Louis Sinner... de maatschappelijke achtergrond... de lezer meegenomen... de stervende en zijn familie... de maatschappelijke context... de stervensproces... Louis Sinner... de maatschappelijke achtergrond... de lezer meegenomen... de stervende en zijn familie... de maatschappelijke context...

...de stervensproces... Louis Sinner... de maatschappelijke achtergrond... de lezer meegenomen... de stervende en zijn familie... de maatschappelijke context... de stervensproces... Louis Sinner... de maatschappelijke achtergrond... de lezer meegenomen... de stervende en zijn familie... de maatschappelijke context...

Achteraf
In de vier Louis Sinner... de maatschappelijke achtergrond... de lezer meegenomen... de stervende en zijn familie... de maatschappelijke context... de stervensproces... Louis Sinner... de maatschappelijke achtergrond... de lezer meegenomen... de stervende en zijn familie... de maatschappelijke context...

JOURNALISTEN

NRC handelsblad, 29 mei 1976

EEN STERVENSPROCES VOOR DE KRANT BESCHREVEN

door Emmy van Overeem

Louis Sinner, journalist bij het Algemeen Dagblad, heeft meer twee jaar het stervensproces van Leendert Vriel beschreven. 12 mei meldde het AD: 'Leendert Vriel is gestorven'. Tegenover vakgenoten en krantelzers wil Sinner verantwoording afleggen van wat hij twee jaar geleden heeft...

Dit is het verhaal van een journalist die een paar boeiende artikelen had willen schrijven, maar tegen zijn verwachting in met huid en haar werd betrokken bij het langzame stervensproces van een jonge kankerpatiënt. De verslaggever en zijn 'onderwerp' meenden dat de dood nog maar drie maanden op zich zou laten wachten. Meer dan 2 jaar bleven journalist en terminale zieke met elkaar in gesprek. Op 12 mei meldde het Algemeen Dagblad: 'Leendert Vriel is gestorven'.

Heeft het zin gehad dit stervensproces tot op de laatste minuut te beschrijven? Mag een journalist zover gaan? De vragen worden gesteld aan Louis Sinner (49) die zeer veel tijd en emotionele energie in deze reportage heeft geïnvesteerd. Terecht? Hij wil tegenover vakgenoten en de krantelezer in het algemeen verantwoording afleggen.

Eind 1973 lag op het bureau van Sinner een brief van een hem totaal onbekende dertigjarige jongeman. „Ik ga binnenkort dood. Ik weet al twee jaar dat ik de ziekte van Hotchkin heb in het vierde stadium en ik wil de mensen via de krant vertellen dat je ook als kankerpatiënt met dit vooruitzicht gelukkig kunt zijn."

Een maand lang liep Sinner met die brief in zijn zak. Zijn, zoals hij zegt 'mateloze nieuwsgierigheid' en zijn hoop: „Misschien kom ik zo een stapje verder tot het geheim van de dood" deden hem antwoorden. Het contact kwam tot stand. De jongeman, die bekend zou worden onder de schuilnaam Leendert Vriel, beloofde de journalist: „Ik zal met je blijven praten tot mijn laatste adem." Waarom wildé Vriel zijn verhaal in de krant? Sinner: „De mensen in zijn omgeving ontliepen hem, spraken over 'CA' en zeiden: 'Je wordt wel weer beter'. Leendert werd daar razend om. Hij had bovendien een uitzonderlijk gelukkig huwelijk en een kind, dat hij een verslag over zijn vaders laatste jaren wilde nalaten.

„Hij wilde de lezers duidelijk maken dat je kankerpatiënten niet moet isoleren en dat je ook gelukkig kunt zijn in de schaduw van de dood. Ik zeg het nu in stadhuistaal, maar zo zei Vriel het natuurlijk niet. Hij was een gewone jongen. Geen apart nobel mens, eerder een man die altijd tekort was gekomen, en die ernaar verlangde zijn achterstand in te halen. Die toch nog iets groots wilde verrichten. Hij wou een taboe doorbreken, zag zich als middelpunt van briefschrijvers."

De eerste ontmoeting tussen Sinner en Vriel duurde vier uur. De jonge man bleek nog lang niet klaar met de dood. Sinner was uiterst voorzichtig, sprak met de huisarts en de longarts van Vriel. Uit de medische gegevens bleek dat de man leed aan kankergezwellen in de klierweefsels. Deze ziekte van Hotchkin in het vierde stadium had nog slechts één mens bijna vijf jaar overleefd. Vriel zou dit trieste record evenaren.

Sinner liep rond met het plan deze journalistieke 'prachtkans' te benutten voor enkele artikelen. Nadat hij ervan overtuigd was dat Leendert Vriel het eerlijk meende, stelde Sinner: „Als we beginnen, gaan we tot de diepste schachten van het menselijk leven. Ik zal geen onderwerp en geen vraag laten staan." Het echtpaar Vriel en de verslaggever besloten elkaar na een bepaalde bedenktijd te schrijven - zodat de brieven elkaar zouden kruisen - of ze zichzelf tot een zo vergaande relatie in staat achtten. Uit angst voor sensatie werd, toen de antwoorden wederzijds positief luiden, besloten een schuilnaam te gebruiken.

Sinners werkwijze moest de toets van de kritiek kunnen doorstaan. Afsproken werd dat de gesprekken drie uur zouden duren. (In de praktijk werd het meestal diep in de nacht voor Sinner afscheid nam.) Gedurende de eerste anderhalf jaar kwamen de drie ongeveer driemaal per twee maanden bij elkaar in het huis van de Vriels. Iedere keer voordat Sinner de autorit van 3,5 uur naar het echtpaar begon, las hij alles wat hij over hen geschreven had nog eens door.

Risico

Tijdens het gesprek zat Louis met een bloknoet en pen naast zich. Hij schreef echter alleen als een uitspraak letterlijk geciteerd moest worden. Alle verhalen die hij na afloop van de gesprekken maakte, werden geruime tijd vóór de publikatie aan het echtpaar en ook aan de huisarts toegestuurd en vervolgens nog eens persoonlijk doorgepraat. De artikelen zouden eenmaal per maand verschijnen in een door Sinner bepleite strakke en eenvoudige opmaak, om alle sensatie te vermijden.

De brieven die uit de lezerskring zouden komen, zou Sinner eerst zelf lezen en dan aan de Vriels overhandigen. Brieven die dat nodig maakten, zou Sinner eerst voorzichtig inleiden. Maar hij heeft er nooit een achter gehouden.

Na een halfjaar op deze wijze samengewerkt te hebben, knapte Vriel af. Kennelijk vielen de reacties van de lezers hem tegen. Er was een golf aanprijzingen van wonderdokters losgekomen, godsdienstig sentiment en veel dankbare reacties uit de omgeving van kankerpatiënten of van dezen zelf.

Leendert Vriel had bovendien het idee dat Sinner uitgeschreven was, hij had hem verteld wat er te vertellen viel. Maar de verslaggever wist dat hij nog nauwelijks begonnen was. Die eerste artikelen waren voor hem slechts terreinverkenning geweest, gingen over de meer uiterlijke aspecten van Vriels leven.

Toen de brief kwam waarin de zieke zijn voornemen om ermee uit te scheiden meldde, stapte Sinner in zijn auto en reed naar X. „Ik heb het risico genomen om een serie te beginnen (want daartoe was de trits al uitgegroeid), nu heb jij de plicht om nog drie maanden met mij te praten.”

Dacht Sinner dat Vriel dan werel overleden zou zijn? Sinner: „Nee, het werd steeds moeilijker te geloven dat hij zou sterven. De man was levenslustig en zonder enige vorm van zelfbeklag en zijn hele bestaan was doordoesemd van zijn huwelijk.”

Mevrouw Vriel gaf als motief voor hun besluit: „Meneer Sinner, u blijft ons behandelen als een psychiater. We zeggen nog steeds meneer en mevrouw tegen elkaar. Wezenlijk vertrouwen bestaat er alleen aan onze kant.”

Het antwoord van de journalist luidde: „Een verslaggever mag nooit vertrouwelijkheden uitlokken.

Nu jullie er behoefte aan hebben, zeggen we je en jij.” Maar Louis wist dat hij die afstand had gehouden uit zelfbescherming. Toen al rees bij hem de vraag: is dit nog journalistiek werk?

Van verslaggever werd Sinner deelnemer. Hij voelde dat hij nu ook zijn vertrouwen moest geven, brak zijn image af en vertelde op zijn beurt over eigen sores. De hiërarchische verhouding verdween, zodat Vriel na enige tijd zijn tevredenheid over de relatie uitdrukte door te zeggen: "Jij kan ons niets opleggen. Psychiater en huisarts wel. Van jou moeten we niets, jij weet het ook niet."

Schokkend

Van deelnemer werd de journalist bemiddelaar. Er kwamen zeer schokkende problemen aan bod: Krijgt de vrouw ook kanker als het celafbrekende zaad in de baarmoeder komt? Want Vriel en zijn vrouw hadden een goed seksueel leven en geen dokter had daar ooit aan gedacht. Sinner spoorde een celbioloog op, die het echtpaar gerust kon stellen.

Een andere vraag was: hoe bereiden we ons kind voor op de dood van zijn vader? Basje was geboren een week voordat Leendert Vriel op 4 november 1971 zijn doodvonnis vernam. Samen met een kinderpsycholoog werd dit herhaaldelijk doorgepraat., Sinner: „Ik kon bronnen aanboren die voor hen niet open stonden. Bovendien moes^ ik wel, omdat ik geleidelijk aan het idee kreeg dat wat ik zei voor hen een grotere zwaarte kreeg dan ik voor mezelf verantwoord achtte.”

Wezenloos

Sinner vertelde aah iedere deskundige die geraadpleegd werd, dat deze anoniem zou blijven en de tekst zou mogen lezen. Er is nooit een woord in gewijzigd. Alleen de kankerspecialist van Leendert Vriel heeft - waarschijnlijk uit angst voor journalisten — de verslaggever nooit willen ontvangen, hoewel deze arts de zieke op 'ontroerende' wijze heeft begeleid.

Sinner pakte het echtpaar niet altijd zachtzinnig aan: „Ik ben soms keihard geweest. Dat kon omdat ik daar zat en bereid was desnoods acht uur te praten, een kwartier zwijgend in een stoel te hangen. Ze hadden niet het gevoel dat ze beslag op mijn tijd legden.”

In november 1975 begon het einde. Mevrouw Vriel - die volgens Sinner „adembenemend eerlijk" maar geen spontane flapuit is - zei hem: „Louis, we weten dat de crisis is begonnen, waarschijnlijk de laatste. We hebben vanmiddag met de huisarts gepraat en gezegd; 'U bent er voor de medische begeleiding, want voor de stervensbegeleiding hebben we Louis'.”

Sinner nu: „Ik moefr je zeggen: ik schrok me wezenloos. In die periode werd ik 's nachts wakker en dacht: wat ben ik in godsnaam aan het doen? We lachen samen, maar hij gaat dood en ik ben zijn notulist. Dat was absurd. Een heel nare ervaring. Ik heb tot het laatst toe getwijfeld of ik in staat zou

zijn om bij zijn sterfbed de journalistiek door te zetten. Maar de behoefte om verder te vertellen, is gebleven. Ik heb dat ook allemaal aan de Vriels gezegd."

Eind november gebeurde er iets merkwaardigs: „Ze kregen een blikvernaauwing. Ik kreeg bericht dat het slecht met Leendert ging. Toen ik de telefoon neerlegde zei ik: 'Tot de volgende week vrijdag'. Toen ik er die dag kwam, hoorde ik dat ze na dat telefoontje tegen elkaar hadden gezegd: 'Louis haakt af'. Ik had de volgende dag namelijk niet opgebeld om te vragen hoe het ging.

„Toen ik dat merkte, werd ik woest: 'GVD, we kennen elkaar al twee jaar. Er is een enorm vertrouwen tussen ons gegroeid. Als ik het niet had volgehouden, was ik het jullie komen zeggen. Mijn leven heeft op het ogenblik vier prioriteiten: mijn gezin, jullie, de krant, mijn werk in de gemeenteraad. Ik moet doorlopend kiezen wat voorrang heeft en dat moeten jullie me laten.' De relatie werd daardoor versterkt.

Vlak voor de crisis had Sinner het echtpaar aangeboden de serie te stoppen. Maar hun reactie was: „Je kunt je niet voorstellen wat een weldaad het is telkens iemand te hebben tegenover wie we onze problemen op een rijtje kunnen zetten."

Klankbord

Is de journalist inderdaad stervensbegeleider geworden? Sinner: „Nee. En dat is geen valse bescheidenheid. Ze hadden het niet nodig. Ik ontdekte tot mijn stomme verbazing dat ze volkomen zelfstandig in staat waren naar die dood te gaan. Ze wisten alles en hadden steeds minder behoefte aan dat klankbord". Dat was wel de oorzaak dat deze fase voor Sinner de moeilijkste is geweest. Zes weken voordat Leendert Vriel zou overlijden, gingen er twee dingen spelen: de zieke had geen behoefte meer aan echt praten en de verslaggever bleef er slapen. Leendert zou ieder ogenblik kunnen sterven.

Sinner: „In die dagen werd ik deel van het huisgezin. Ik deed de afwas, schilde aardappelen, zette koffie, zat bij Leendert, hielp hem als hij nog zelf naar de wc wilde." Vriel beantwoordde nog wel vragen. Maar Sinner voelde zich ongemakkelijk: 'Zit ik in de weg?' vroeg hij zich af. 'Hoor ik hier nog?'. „Zo ben ik er iedere week in die laatste fase twee, drie, vier dagen geweest. Ik heb er ook de Paasdagen doorgebracht.

„Er was", aldus Sinner, „iets heel griezeligs aan de hand: een volstrekte discorrelatie tussen wat je als mens meemaakte en wat je als journalist moest doen. Toen de crisis begon, zat ik met drie uitgewerkte verhalen die essentiële dingen bevatten. Die moesten in de krant voordat Leendert dood was. De publikaties gebeurden toen al wekelijks. De lezers rekenden erop."

De verslaggever Sinner dacht: 'Ik moet niet in de situatie komen dat ik stukken overhoud.' Dus schreef hij voortaan ieder artikel in twee versies: een voor als Leendert nog leefde, een voor als hij gestorven was. Tot en met het laatste artikel heeft Sinner met Vriel kunnen bespreken: „Leendert, wat doen we?" En dan zei de zieke man: „Het moet in de krant. Het is belangrijke informatie voor de mensen."

Griezelig was ook dat de beslissing om Vriel in stilte te begraven, Sinner journalistiek ten goede kwam. Sinner: „Het gaf mij speelruimte tot vier dagen na zijn dood. Het is een schizofrene toestand geweest. In die laatste tijd speelde telkens door mijn hoofd: 'Als Leendert het uithoudt tot woensdag, kan mijn verhaal geplaatst worden.'

Achteraf

Ik zit met Louis Sinner, op wiens gezicht de laatste maanden met Leendert duidelijk zijn ingetekend, in de kantine van de krant voor een napraatje. Hoe ziet hij het experiment achteraf? Sinner: „Als twee mensen je zo'n vertrouwen geven en als je zo'n sterven kunt meemaken, is dat natuurlijk menselijk een verrijking. Maar journalistiek gezien ben ik in die serie ver van huis geraakt."

Betekent dit dat een journalist dit soort waagstukken niet moet uitvoeren? Sinner: „Ik ben ervan overtuigd dat erover geschreven moet worden, als je de geïnterviewden maar beschermt. Een journalist moet tussen de mensen gaan staan als gelijke, en over hun relaties berichten. „Toen Leendert was afgelegd, heb ik een halfuur bij hem gezeten en me afgevraagd: 'Is dit nu het drama? Wat is het toch gewoon'."

Heeft de serie nut gehad? Sinner: „Ik hoop dat er duizenden kankerpatiënten zijn die misschien één zin gevonden hebben waarvan ze denken: 'Verrek, zó gaat het óók'. Bijvoorbeeld: hoeveel partners van kankerpatiënten en dezen zelf denken dat seks met kanker niet gaat. Maar de Vriels waren ook in bed gelukkig. Ze gingen met vakantie, kochten een huis, voedden een kind op, bouwden een feestje en maakten een lekker maaltje klaar."

Je aarzelt dus tussen 'Ik had er nooit dan moeten beginnen' en 'Het moet gebeuren'? Sinner: „Ik had nooit gedacht dat ik ertoe in staat zou zijn. Als ik geweten had dat het zolang zou duren, had ik het nooit gedaan. En ik heb toevallig twee mensen van uitzonderlijk formaat - ik bedoel niet: ontwikkeling - gevonden. Maar als een of andere vént denkt hier roem mee te kunnen behalen, dan maakt hij diep tragische slachtoffers en wordt zelf ook slachtoffer. Dit zijn geen sappige verhalen. Het is iets waarvan een journalist mag hopen dat hij er ooit per ongeluk toe in staat is zoiets te doen. Maar hij doet het maar 1x in je leven."